

# Museet i Hammer Bakker

Museet for Statens Åndssvageforsorg  
Forsorgscenter V Vodskov



Museet i Hammer Bakker  
Store Mosevej 4  
9310 Vodskov



## Introduktion

En betydelig samling af genstande fra den gamle anstalt blev til det der i dag er Museet i Hammer Bakker (MiHB). Museet er baseret på frivillig arbejdskraft og forestås af tidligere medarbejdere. Museet er indrettet med en afdeling der omhandler brugerne, med fotografier, kunsthåndværk og mange andre ting, der relaterer sig til dagligdagen for de anbragte på anstalten. Der er også indrettet en afdeling omhandlende personalet og ledelsen på stedet. Museet rummer endvidere en udstilling med genstande fra det sygehus, der var tilknyttet institutionen. På museet er også indrettet bibliotek og læsestue til yderligere fordybelse i anstaltens historie og mange andre forhold vedrørende den tidligere åndssvageforsorg. Her er det muligt at læse bøger m.v. og nærstudere de mange fotografier, museet har i samlingen. Museet hører under Dagtilbuddet i Hammer Bakker, Ældre- og Handicapforvaltningen i Aalborg Kommune.

## Samlingen

Museet rummer historien om den store totalinstitution ved Vodskov. Samlingen fortæller hovedsageligt institutionens historie fra 1916, hvor institutionen blev grundlagt, og frem til 1980 hvor Nordjyllands Amt overtog ansvaret og driften fra Staten. Der er udstillet et bredt udsnit af genstande, der beskriver dagligdagen og driften i dette særprægede miljø. Herudover findes endvidere et bibliotek og en stor billedsamling med relationer til anstalten i Vodskov. Museet er åben for alle som ønsker indsigt i områdets specielle historie. I dag benyttes museet hovedsageligt af uddannelsessøgende fra det sociale område, herunder seminarier og social- og sundhedsskoler, ligesom der også jævnligt er besøg af nuværende og tidligere medarbejdere, som bidrager med viden og oplevelser til historien om institutionen.

## Midt i historien

Museet ligger umiddelbart nord for Vodskov by, i udkanten af Hammer Bakker og midt i det tidligere anstaltsområde og dermed midt i den historie det beskriver. Museet har til huse i den gamle maskinmesterbolig på Store Mosevej 4. De fysiske rammer er optimalt udnyttet for at give den besøgende et fyldestgørende indtryk af områdets historie i forhold til institutionen. Placeringen i de idylliske omgivelser ved Hammer Bakker, giver også mulighed for at kombinere besøget i området med en spændende vandretur i områdets flotte natur. Der er flere afmærkede stier i området.



*Markarbejde ved Avlsgården*

## Træk af områdets historie

Læge og Professor Keller var en af pionererne i udviklingen af Åndssvageforsorgen i Danmark, og han ledte, som øverste chef for anstalten i Brejning ved Vejle i 1915, efter et egnet sted til yderligere udvidelse i Jylland. Valget faldt på Vodskov.

Området hvor anstalten Vodskov blev anlagt var ejet af sagfører Anders Olsen. Han forærede selv jord til anstalten, angiveligt for at sikre områdets unikke natur og miljø. Sagfører A. Olsen boede selv på stedet i en stor villa, der i øvrigt senere blev omdannet til børneasyl. Det slående ved den gamle anstalt som den tager sig ud, dengang som nu, er den måde hvorpå man har indpasset og indplaceret bygninger ifht. omgivelserne. Samme Olsen lod opføre Vodskov kirke, som er placeret umiddelbart syd for anstalten. Man påbegyndte byggeriet af selve anstalten i 1915 og den stod færdig til indvielse 1916. Oprindeligt var planlagt 8 store pavilloner, men kun én blev opført. Ved åbningen i 1916 ankom 4 mandlige patienter fra Brejning som de første i den række af mange hundrede brugere der i årene op til vor tid har været beboere i Anstalten.

Den første lægeforstander (fra 1916-1920) var Bodil Hjorth, som havde været reservelæge på Anstalten Brejning. Imidlertid kunne hun, jævnfør tidens norm, ikke fortsætte, da hun blev gift. Fra 1920 var Nathalie Thormona Christensen leder og hun sad i embedet som lægeforstander frem til 1938, hvor overlæge Gunnar Wad overtog ledelsen. Han blev den markante leder af institutionen i mange år og havde også en lægelig baggrund fra Brejning. Da G. Wad overtog ledelsen i 1938 var der 176 patienter og et personale på 35. Han videreførte den ”kellerske ånd”, der tilskyndede til en stor, åben og hjemlig anstalt. Anstalten Vodskov var, som andre af åndssvageforsorgens institutioner dengang, i mange år udpræget hierarkisk styret, med klienterne

som de nederste rangerende i hierarkiet, jævnfør datidens syn på ledelse og ikke mindst menneskesynet på udviklingshæmmede.

Sidst i 1930'erne udvidedes anstalten og stedet fik mange nye pladser. Med en løbende udvidelse af kapacitet på anstalten, havde man i 1966 omkring 800 patienter, næsten 100 patienter over normeringen, og tilsvarende mere personale. I disse tal medregnes også Vodskov-filialen i Mariager, der åbnede i 1940. Anstalten Vodskov fik også sit eget sygehus, der blev indviet i 1961.



*Aktivitet i vaskeriet*

På anstalten var der også en kostskole med ca. 80 piger og drenge. Fælles for børnene var deres behov for omsorg og tilpasset skoletilbud, herudover blev også tilbudt en række fritidsaktiviteter, bl.a. var der et aktivt spejderarbejde for både piger og drenge, hvilket var en stor succes. Børnene gik også til konfirmationsforberedelse og blev konfirmeret i anstaltens regi i samarbejde med Vodskov kirke.

Forholdene for de tidlige patienter, børn og voksne blev gradvist ændret og udviklet. Hvor der før var kæft, trit og retning i forsøg på opdragelse til ”normalitet”, blev der gradvist sat mere fokus på og arbejdet med udgangspunkt i, en vurdering af den enkeltes ve og vel.



*Overlæge Gunnar Wad*

Allerede i 60'erne påbegyndtes de første integrationsbestræbelser og man begyndte at se på mulighederne for at flytte de ”bedst egnede” klienter ud af totalinstitutionen. Dette skete ved, at anvende plejefamilier, visitation til egen bolig, nye institutionsformer etc. (I samme periode opstod en samfundsdebat om åndssvages opnåede stemmeret, hvilket blandet andet fik Vodskov på avisernes forsider.)



## Personalet

Der var en aktiv personaleforening på stedet. Allerede i 1917 stiftede 14 funktionærer i Vodskov en funktionærforening der blev forløber til en landsdækkende faglig organisering af medarbejderne i Åndssvageforsorgens Personaleforbund (ÅP). Foreningen virkede for at sikre ansatte fornuftige løn/-, og beskæftigelsesforhold i et krævende arbejdsområde.

Op gennem 1960'erne og 1970'erne, blev forholdene, med ændret sociallovgivning væsentligt forbedret for beboerne på institutionen. Reformen på området, bedre uddannelse af medarbejderne og et begyndende ændret menneskesyn slog igennem. Nye pædagogiske metoder og sociale tilbud, overtog gradvist den gamle institutions behandling.

Ved Nordjyllands Amts overtagelse af særforsorgsområdet i 1980, kom den individuelle bruger endnu mere i fokus, og de efterfølgende år er der pågået en yderligere, meget markant og epokegørende udvikling indenfor området.

Den 1. Januar 2007 overgik store dele af det amtslige særforsorgsområde til de kommunale myndigheder og museet samt de tilbageblevne boenheder og tilbud i Hammer Bakker blev overtaget af Aalborg Kommune.

## Praktiske oplysninger

Museet i Hammer Bakker  
Store Mosevej 4, 9310 Vodskov

Museet kan kontaktes på tlf. 22 86 85 94  
Museets hjemmeside: [www.museetihammerbakker.dk](http://www.museetihammerbakker.dk)

Åbningstider: Alle torsdage fra 10.00-14.00.  
Lukket mellem jul og nytår, samt helligdage.  
Efter aftale kan der åbnes udenfor alm. åbningstid.  
Der er gratis entré på museet hele året!

Guidet rundvisning kan gives af ca. en times varighed til grupper på maksimalt 15 personer. Rundvisningen forestås af tidligere ansatte på institutionen og er uden vederlag. Det anbefales at der ringes i forvejen, hvis du/I ønsker en rundvisning.

## Institutionen fejrede 100 års jubilæum i efteråret 2016!

I den anledning er museet stadig interesseret i effekter som ting, billeder, tidsskrifter, artikler og andet materiale, der kan være med til at belyse disse 100 års tilværelse.

**Museet indsamler også via interviews, beskrivelser af disse 100 års virke.** Så har du/I også noget at fortælle om denne tilværelse, enten som ansat, beboer eller pårørende, er museet interesseret.

Kontakt venligst museet i åbningstiden eller på mobil 2286 8594 eller Lone Vibe Pedersen: [lonevibe68@gmail.com](mailto:lonevibe68@gmail.com) eller mobil 2117 7353.

*Ansvarshavende for denne folder er Museet i Hammer Bakker.*